

Kültür emperyalizmi bağlamında Türkiye’de Cadılar Bayramı

Meltem ÖZEL¹

Geliş tarihi / Received: 07.05.2019

Düzeltilerek geliş tarihi / Received in revised form: 10.05.2019

Kabul tarihi / Acceptance: 03.06.2019

Öz

Cadılar Bayramı, kökeni iki bin yıl önce İrlanda, İskoçya ve Galler’de yaşamış olan Keltlere dayanmaktadır. Pek çok Avrupalı göçmen ile birlikte ABD’de yaygınlık kazanan Cadılar Bayramı, Amerika’nın en popüler etkinliklerden birisi olarak kutlanmaktadır. Sinema, edebiyat, kitle iletişim araçları, sosyal medya ve özellikle Youtube aracılığıyla başka ülkelere de yayılmaya ve popüler bir şekilde kutlanmaya devam etmektedir. Cadılar Bayramı kutlamaları modernleşme adı altında dünyada ve Türkiye’de yaygınlaşmakta ve geleneksel ritüellerin yerini Batı ritüelleri olarak kültür emperyalizmine hizmet etmektedir. Araştırmada, İstanbul’un Büyükçekmece ilçesinin Beykent semtinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 66 özel anaokulu arasından 13 anaokulu rastgele örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme tekniği ile belirlenmiş ve anaokulu yetkilileri ile görüşülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmış ve uzman görüşleri alınarak son halini almıştır. Bu makalede, Cadılar Bayramı kutlamalarının yaygınlaşması üzerinde durulmuş ve anaokullarında Cadılar Bayramının kutlanma amaçları dikkate alınarak kültürel değerlere yaklaşımları kültür emperyalizmi bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin diğer yabancı kültürleri tanımalarını sağlama, eğlence, velilerin ve çocukların beklentilerini karşılama gibi amaçlarla kutlandığı, Amerika’daki kutlamalarla benzerlik taşımakla birlikte yapılan aktiviteler yönünden bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cadılar bayramı, anaokulları, kültür emperyalizmi

¹ Öğr. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım MYO, e-posta: meltemduyal@hotmail.com

Halloween in Turkey in the context of cultural imperialism

Abstract

The origin of Halloween dates back to the Celts who lived in Ireland, Scotland and Wales two thousand years ago. Halloween, which has become widespread in the United States with many European immigrants, is celebrated as one of America’s most popular events. Halloween continues to spread to other countries and being celebrated in a popular way through cinema, literature, mass media, social media and especially Youtube. Halloween celebrations are becoming increasingly common in the world and in Turkey under the name of modernization, Western rituals are being replaced by traditional rituals, which serve cultural imperialism. 13 kindergartens were selected among 66 private kindergartens of the Ministry of National Education in Beykent district of Büyükçekmece district of Istanbul by random sampling method and interviews were made with the authorities of these kindergartens in this study. The standardized open-ended interview form, developed by the researcher, was used as the data collection tool in the study and the research took its final form after receiving expert opinions. In this article, the spread of Halloween celebrations was emphasized and their approaches to cultural values were examined in the context of cultural imperialism considering the purposes of celebrating Halloween in kindergartens. At the end of the research, it was determined that the celebrations were made with the purpose of ensuring that the students know other foreign cultures, entertainment, meeting the expectations of parents and children, and these celebrations showed similarities with the celebrations in the USA with some differences in terms of activities.

Keywords: *Halloween, kindergartens, cultural imperialism*

Giriş

Son yıllarda Türkiye’de yılbaşı kutlamalarının Noel kutlamaları gibi kutlanmasının yanı sıra, çok kültürlü kutlamalara bir yenisi olarak Cadılar Bayramı eklenmiş ve gün geçtikçe popüler bir kutlama haline gelmektedir. Küreselleşmeyle birlikte popüler hale gelen bu kutlamalarla kültürel emperyalizmi gerçekleştirmekte ve tüketim de teşvik edilerek kapitalist sermayeye hizmet edilmektedir. Bu kutlamaların popüler hale gelmesinde medyanın yanı sıra kanaat önderleri ve okullarda bulunan organik aydınlar da aktif rol oynamaktadır. Cadılar Bayramı içeriğiyle okullarda yapılan organizasyonlar ve YouTube kanalındaki videolu çocuk

şarkıları aracılığıyla çocuklar tarafından Amerikan kültürü erken yaşlarda benimsenmektedir.

Günümüzde tüm dünyada bireyler gönüllü olarak sömürülmekte ve bireylerin, düşünce biçimleri, değerleri, yaşam tarzları, tutumları gittikçe birbirine benzemektedir. Küreselleşme ile birlikte milli değerlerden ve geleneklerden gittikçe uzaklaşan çocuk, yabancı değerlerle çevrili bir dünyada Batı ve Amerikan kültürel kimliğine bürünmeye başlamaktadır.

Zamanla bütün dünya insanları benzer şekilde yaşamaya, müzik dinlemeye, dans etmeye, spor yapmaya, eğlenmeye ve evlenmeye başlayarak kültürel anlamda gittikçe tektipleşmekte ve gönüllü sömürülme burada başlamaktadır (Çelepi, 2016).

Cadılar Bayramı (Halloween) Batı dünyasında 31 Ekim’de kutlanan önemli festivallerden biridir. Son yıllarda Türkiye’de de yaygınlaşan Cadılar Bayramı, öncelikle belirli bir sosyoekonomik düzeydeki kesimlerce kutlanmaya başlanmış ve zamanla toplumun diğer kesimleri tarafından da bilinmeye başlamıştır. Özellikle gençler tarafından kutlanan Cadılar Bayramı, günümüzde anaokulu düzeyindeki çocuklar tarafından Cadılar Bayramı konseptli kostümler giyilerek, maskeler takılarak ve İngilizce şarkılar söylenerek parti şeklinde kutlanmakta ve başka dine ve kültüre ait bu tören benimsenmeye başlamaktadır.

Bu makalede, kitle iletişim araçlarıyla Batı ve özellikle Amerikan kültüründen Türk kültürüne geçen, Türkiye’de gittikçe gençler arasında popüler hale gelen, anaokulu düzeyindeki okullarında dahi yaygınlaşmaya başlayan Cadılar Bayramı kutlamaları ve yayılımı üzerinde durulmuş ve anaokullarının uluslararası kültürlerin kutlamalarına ilişkin yaklaşımları “kültür emperyalizmi” bağlamında incelenmiştir.

Kültür emperyalizmi

Küreselleşme; ötekileştirme, dışlama, sömürgeleştirme, yerellikleri asimile etme, değerleri çözme, kültürleri tektipleştirme gibi konularda bazı sonuçlar doğurmaktadır (Kurt, 2014). Yerel kültürler modernleşme adı altında sömürülmekte, kültürler tektipleşerek kültür emperyalizmi gerçekleşmektedir.

Ekonomik sömürü ya da askeri kuvvetin ötesinde bir eşitsizlik sürecini ifade eden kültür emperyalizmi kavramı, 1960’larda ortaya çıkmış ve 1970’lerde ilgi odağı olmuştur. Kültür emperyalizmi kavramı, uluslararası iletişim alanındaki eşitsiz bir bağımlılık ve sömürü ilişkisini açıklamak için kullanılmıştır (Uzun, 2013).

Kültür emperyalizmi ve medya emperyalizmi birbirine sıkıca eklenmiş, birbirinin nedeni ve sonucu olan iki tezdır (Uzun, 2013).

1977’de Oliver Boyd-Barrett tarafından ortaya atılan medya emperyalizmi, medya sahipliği ve sürecindeki güç dengesizliklerini ele almaktadır. Modernleşme adı altında egemenlik altında kalan taraf, ABD ve Batı Avrupa’nın ürettikleri ürünleri bilinçli olarak ithal etmektedir (Uzun, 2013).

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eleştirel medya çalışmalarının en önemli temsilcisi olan ve çalışmalarında ekonomi politik yöntemi kullanan H. Schiller, Amerikan popüler kültürünün metalaşmasına odaklanır; iletişim ve medya alanındaki kültür emperyalizminin, emperyalist sistemin önemli bir parçası olduğunu söyler. Shiller’e göre gelişmekte olan ülkeleri egemenliği altına alan gelişmiş ülkeler, medya aracılığı ile toplumu manipüle ederek zihinleri yönlendirmektedir (Yaylagül, 2016).

Küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası kitle iletişim şirketleri dünyadaki iletişim sürecinin içerik, üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerini kontrol eder duruma gelmişlerdir. Bu süreçleri bütünlük içerisinde inceleyen medyanın ekonomi politiği yaklaşımı, kültür ve iletişimin örgütlenme biçimini ve bu örgütlenmenin kapitalist sistemin işleyişindeki etkisini analiz etmektedir. Kitle iletişimi ile ilgili kültür ve medya endüstrileri, kapitalist siyasi ve ekonomik yapının içerisinde hareket etmekte ve kâr etmek ve kârı arttırmak için çalışmaktadır. Kapitalist toplumlarda kapitalist sınıfın mülkiyetinde olan kültür ve medya endüstrisi, ekonomik işlevinin yanı sıra ideolojik bir işlev de taşımaktadır. Halkı bilgilendirmek, eğitmek ve eğlendirmek suretiyle egemen değerler halka aktarılmaktadır. Kapitalizmin gelişimi ile birlikte kitle iletişimi ve kültür alanında üretilen ürünler birer emtiyaya dönüştürülmüştür (Yaylagül, 2016). Amerikan kültür endüstrisi, Amerikan kültürünü dünyaya pazarlayarak, ticari bir kazanç elde etmenin yanı sıra kendi ideolojisinin propagandasını da yapmaktadır (Uzun, 2013).

Medya emperyalizmi çalışmaları, ekonomik bağımlılık teorisine dayanır. Stevenson, kültürel kimliklerin ve süreçlerin maddi toplumsal yapıları yansıtmaya düşüncesine eleştirel yaklaşır ve bu argümanı hata olarak değerlendirir (Stevenson, 2015). Amerikan kapitalizmi, yurtdışında yerel kültürlerin yıpranması yoluyla yeni pazarlara nüfuz edebilmiştir. Amerikan ürünlerinin aktarılmasında önemli bir rol alan medya, günümüzde edilgen bir dünyayı istila etmiştir. Julian Stallabrass da, internetin günümüzde muazzam bir pazar yeri sunduğunu söyler (Stevenson, 2015).

Dallas Smythe ise medyanın ideolojik ve kültürel fonksiyonuna dikkat çekerek, medya ve kültür endüstrilerinin incelenmesi ile kapitalist toplumsal yapı içerisinde kitle iletişim faaliyetlerinin anlaşılabilirliğini vurgular (Yaylagül, 2016).

Herman ve Chomsky, Amerikan medyasının haber üretimi için Propaganda Modeli'ni geliştirmiş ve kapitalist toplumlarda bütün iş alanları gibi iletişim ve kültür alanlarının da medya gibi kapitalist yasalara göre örgütlendiğini ve kapitalistlerin denetiminde olduğunu ortaya koymuşlardır. Kapitalist medya, halka kesintisiz propaganda yaparak egemen değerleri topluma aşılama ve kitlelerin rızası üretilmektedir. İletişim ve kültür endüstrileri insanların ne izleyip ne dinleyeceklerine ve ne hakkında konuşacaklarına karar vermektedir. Popüler medya eğlenceye yönelik her türlü dergi, gazete, film vb. ürünler üretmektedir (Yaylagül, 2016).

Medya emperyalizmine eleştirel yaklaşan, kültürel ilişkileri ve kapitalist teknolojinin eşitsiz dağılımını açıklamada yetersiz kaldığını söyleyen Mattelart ve Mattelart, kitle iletişiminin küresel boyutuyla ilgilenmiş, kültür emperyalizmi bağlamında gelişmekte geri kalmış ülkelerin dünya sistemi içerisindeki konumlarını incelemiş ve dünya pazarının kontrol edilmesinde uluslararası şirketlerin önemini ortaya koymuştur (Yaylagül, 2016; Stevenson, 2015).

Cadılar Bayramı

Amerikan Cadılar Bayramı kutlamalarının dünya çapında kutlandığı görülmektedir. Her yerde ve her yaşta insanlar, ölüleri onurlandırmak ya da anmak için yılın bir gününü ayırmaktadır. Ölülerin bu yıllık şenlikleri genellikle hasat ya da yılsonu ile örtüşmektedir (Bell ve Rhode Island Heritage Commission, 1994). Batı dünyasında her yılın 31 Ekim tarihinde

kutlanan önemli bayramlardan biri olan Cadılar Bayramı (Halloween)’nın kökeni Keltler’in Samhain festivaline dayanmaktadır. İki bin yıl önce şu an İrlanda, İngiltere ve kuzey Fransa’da yaşamış olan Keltler, her yıl 1 Kasım’da yeni yılı kutlamaktaydılar. Keltler, yeni yıl öncesindeki 31 Ekim gecesi, yaşayanların ve ölülerin dünyaları arasındaki sınırın bulanıklaştığına ve ölülerin hayaletlerinin dünyaya döndüğüne inanıyorlardı (History.com Editors, 2009; Salik; 2017). İrlanda’da bazı kişiler elbiselerle maskeler giymekte, manevi sembollerle süslenmiş meşaleler ve afişler taşımaktadır. Tüm bunlar törenleri, şarkı söylemelerini ve hikâye anlatımlarını içeren Shamain (“SAH-win” olarak telaffuz edilir) adlı antik Kelt festivalinin yeniden canlandırılmasının bir parçasıdır (Mullally, E., 2016). Samhain adı verilen bu hasat festivali, yazın sonunu, karanlık ve soğuk kışın başlangıcını, genellikle insan ölümüyle ilişkilendirilen bir zaman dilimini işaret etmektedir. Ölüleri uzak tutmak için ateşler yakmakta, kostümler giymekteydiler. Roma İmparatorluğu, Kelt topraklarının çoğunu fethedip yönettikleri sırada, Roma kökenli iki festival, geleneksel Samhain Keltik kutlamaları ile birleştirilmiştir. İlki, Parantelia “Feralia” olarak bilinen Romalıların ölüler bayramıdır. İkincisi ise meyve ve ağaçların bereket tanrıçası olan Pomona’yı onurlandırmak için düzenlenen bir festivaldir (Salik; 2017).

13 Mayıs 609’da Papa IV. Boniface, St. Mary ve inançları yolunda hayatını kaybetmiş Hıristiyan şehitlerini hatırlamak ve kutsamak için, Roma Batı Kilisesinde Panteon’u kurmuş ve bu günü anma günü olarak belirlemiştir. Daha sonra Papa III. Gregory festivali, tüm azizleri ve tüm şehitleri kapsayacak şekilde 13 Mayıs-1 Kasım tarihleri arası genişletmiş ve 1 Kasım “Azizler Günü” ilan edilmiştir. Bu gün Samhain’e benzer şekilde büyük ateşler yakılarak, azizler, melekler ve şeytanlar gibi kostümler giyilerek kutlanmıştır. All-Hallows veya All-hallowmas (Tüm Azizler Günü anlamına gelen Orta İngilizce Alholowmesse’den) olarak adlandırılan tüm azizler günü kutlaması, zamanla All-Hallows Eve olarak ve en sonunda “Halloween” (Cadılar Bayramı) olarak bilinmeye başlanmıştır (Coşkun ve Zöhre, 2014; Gönlüşen, 2015).

19. yüzyılın başlarında Amerika’da Cadılar Bayramı şakalar, hileler, yanılsamalar ve anarşi dolu bir gece olarak kutlanırdı. Bugün çocukların sevdiği balkabağı ve bayram kutlamaları çok daha farklı gerçekleşirdi. Sopaların uçlarına kabaktan fenerler yapan gençler, küçük çocukları

korkuturdu. Amerika modernleştikçe ve kentleştikçe, yaramazlık kargaşaya ve sonrasında başka bir harekete dönüşmüştür. 20. yüzyılın başlarında Amerikalılar kalabalık şehir merkezlerinde, yoksulluk, ayrımcılık ve işsizlik gibi büyük şehir sorunlarıyla karşılaşmışlardır. Çocuklar yangın çıkararak, posta kutularını devirerek ve insanların evlerine zarar vererek mülk sahiplerine karşı körü körüne saldırmışlardır. Bazı şehirlerde ev sahipleri, evlerini yalnız bırakmaları için çocuklara şekerden ve madeni paralardan oyuncaklara kadar her türlü rüşvet vermeye başlamışlardır. 1960'lı yıllarda, kostümler giydirmek ve kapıdan kapıya güzel hediyeler almak ülkedeki çocuklar için popüler bir Cadılar Bayramı geleneği haline gelmiştir (Bannatyne, 2018).

Katolik İrlandalılar, göç ettikleri yeni anavatanları olan Amerika'da yerel güçlerin önyargısına maruz kalsalar da, Katolik temelinden sıyrılan bu kutlama, hızla popülerlik kazanmıştır. 19. yüzyılda bu göçmenler asimile olmaya başladığında, kutlamalar kolej öğrencileri arasında oldukça önem kazanmıştır. 1930'larda, Kuzey Amerika'da eski gelenek için yeni bir terim "trick-or-treating" (Cadılar Bayramında çocukların kapı kapı dolaşıp şeker veya para istemeleri) ortaya çıkmıştır (Waxman, 2017).

Cadılar Bayramı kutlaması, İngiltere'deki katı Protestan inanç sistemleri nedeniyle Maryland ve güney kolonileri ile sınırlıydı. Amerikan Kızılderililerinin yanı sıra farklı Avrupa etnik gruplarının inanç ve geleneklerinin birbirine karışması ile Cadılar Bayramı'nın belirgin bir Amerikan versiyonu ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk kutlamalar, komşuların hayalet hikâyeleri anlattığı, birbirlerinin servetlerini paylaştığı, dans ederek şarkılar söylediği "oyun partileri" eşliğinde yapılmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında özellikle de Patates Kıtlığından Amerika'ya göçen milyonlarca İrlandalı, ulusal olarak Cadılar Bayramı kutlamalarını yaygınlaştırmıştır. 20. yüzyılın ortasına kadar çocuklara yönelik bir eğlence kabul edilen Sömürge Cadılar Bayramı, ABD'de yaygınlık kazanmakla birlikte yetişkinler tarafından da rağbet görmeye başlamıştır. İrlandalı ve İngiliz geleneklerinden Cadılar Bayramı'nı ödünç alan Amerikalılar, kostümler giyerek ve evleri kapı kapı dolaşarak yiyecek ya da para istemeye başladılar. Cadılar Bayramı 20. yüzyılın başlarına gelindiğinde batıl inanç ve dinî inançlarının çoğunu kaybetti (Coşkun ve Zöhre, 2014; Salik, 2017).

Cadılar Bayramı’nın popülaritesi yıldan yıla artmıştır. Televizyon, film ve diğer medya kuruluşları, Cadılar Bayramı’nın Amerika’nın en büyük ikinci ticari tatiline dönüşmesine yardımcı olmuştur. Korku filmlerini izleme, perili tema parklarını ziyaret etmek, akşam kutlamalarının popüler ve modern bir çeşididir. Amerika’da Cadılar Bayramı, tıpkı sömürgecilik dönemlerinde olduğu gibi, cadılarla ilgili olan her şeyin erime potasıdır.

Türkiye’de son yıllarda yaygınlaşmaya başlayan ve 31 Ekim’de kutlanan Cadılar Bayramı, ilk zamanlar İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde yaşayan ve sosyoekonomik düzeyi yüksek kesimlerde kutlanırken, kitle iletişim araçları sayesinde toplumun daha geniş bir kitlesine yayılmıştır. Türkiye’de Cadılar Bayramı kapsamında özel kostümlü partiler düzenlenmekte, üniversitelerde, ABD kökenli bazı özel okullarda, dil okullarında, hatta anaokullarında kostümler, tatlılar ve şarkılar eşliğinde kutlanmaktadır (Coşkun ve Zöhre, 2014).

Cadılar Bayramı ve kültür emperyalizmi ilişkisi

Kültür emperyalizminde, toplumu bilgilendirerek, eğiterek ve eğlendirerek egemen değerleri topluma aktarmak amaçlanmakta ve kültür alanında üretilen ürünler birer emtiaya dönüştürülmektedir. Cadılar Bayramı kapsamında çekilen filmler, bestelenen şarkılar, markaların özel Cadılar Bayramı koleksiyonları, üretilen hediyelik eşya, kostüm ve maskeler kültürel değerlerin emtiaya dönüştüğünün somut örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya ve sosyal medya bu bayramın popüler hale gelmesinde ve geniş kitlelere ulaşmasında önemli rol oynamaktadır.

Anaokullarında Cadılar Bayramı

Amerika’da genellikle Cadılar Bayramı, açık havada kutlanmaktadır. Sanat, el sanatları ve matematik bilgisini desteklediği düşünülerek çocuklar şekerleme yapmakta, şekerler aramakta ya da kostüm tasarlamaktadır. Anaokulu Cadılar Bayramı etkinliklerinde çocuklar eğlenerek kültürel değerlerini öğrenmektedir.

Cadılar Bayramı Kuzey Amerika’da ilkokuldaki popüler çocuk aktiviteleri arasında yer alır ve çocuklar heyecanla bugünün gelmesini bekler. Öğretmenler dil sanatlarını, ortak grup öğrenimini ve tarih / sosyal bilimleri kullanarak Cadılar Bayramı’nın çok kültürlü kökenleri üzerine bir araştırma yaparak öğrencilerine rehberlik etmeyi amaçladıklarını ve bu sayede

öğrencilerin geçmiş hakkında bilgi sahibi olarak kültürler arası anlayışı geliştirdiklerini düşünmektedir (Akin, 1991: 164). Güney banliyödeki Glenwood İlköğretim Okulu'ndan gelen bir grup öğrenci, yaklaşan Cadılar Bayramı tatili için balkabağı toplama amacıyla tam zamanında Bengtson'un Balkabağı Çiftliği'ne gider. Anaokulu'nda öğretmenlik yapan Melanie, öğrencilerin yaprakların renklerini inceleyerek, kabakların içinde turuncu renk tonlarını görerek ve çiftlikteki kokuları duyarak, ders kitabı tanımlarının dışına çıktıklarını ve çok eğlendiklerini aktarmaktadır (Chicago Citizen, 2010).

Türkiye'deki okullarda ve anaokullarında yerel kültüre ait bayramlar kutlanmazken, uluslararası kültürle ait olan Cadılar Bayramı kostümler, maskeler, tatlılar ve şarkılar eşliğinde yaygınlaşarak kutlandığı görülmektedir.

Araştırma

Araştırmanın amacı ve konusu

Batı dünyasında 31 Ekim'de kutlanan önemli festivallerden biri olan ve son yıllarda Türkiye'de de yaygınlaşan Cadılar Bayramı (Halloween), Türkiye'de her geçen gün yaygınlaşarak kutlanmaktadır. Günümüzde anaokulu düzeyindeki çocuklar tarafından Cadılar Bayramı konseptli kostümler giyilerek, maskeler takılarak ve İngilizce şarkılar söylenerek parti şeklinde kutlanmakta ve başka dine ve kültüre ait bu tören benimsemeye başlamaktadır.

Bu makalede, kitle iletişim araçlarıyla Batı ve özellikle Amerikan kültüründen Türk kültürüne geçen Cadılar Bayramı kutlamalarının, Büyükçekmece ilçesinin Beykent semtinde bulunan 13 anaokulunda nasıl yer bulduğu üzerinde durulmuş ve anaokullarının kültürel değerlere yaklaşımları "kültür emperyalizmi" bağlamında incelenmiştir.

Araştırmanın yöntemi

Araştırmada, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler ve niyetler anlaşılmasına çalışılır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımında, dikkatli bir şekilde yazılmış ve belirli bir sıraya konulmuş bir dizi soru bulunur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Büyükçekmece ilçesinin Beykent Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 66 anaokulu arasından 13 okul rastgele örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Beykent semtinde bulunan anaokullarının belirlenmesinde temel ölçüt, Cadılar Bayramı’nın kutlanma ihtimalinin yüksek olduğunun düşünülmesidir.

Araştırmanın verileri 10.10.2018 ve 15.10.2018 tarihlerinde 13 anaokulu yetkilisine yapılan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme ile sınırlandırılmış, anaokulu yetkilileri ile yapılan görüşme sonrası toplanan veriler nitel veri analizi yöntemiyle analiz edilerek Cadılar Bayramı kutlamaları ile kültür emperyalizmi arasındaki ilişki saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, katılımcıların rahat edebilecekleri ortamlarda, kendilerinin randevu verdiği zamanlarda toplanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde not alma tekniği ve ses kaydı kullanılmıştır. Görüşme notları düzenlendikten sonra 27 sayfa veri elde edilmiştir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak amacıyla elde edilen veriler, daha önceden belirlenen konulara göre özetlenir ve yorumlanır. İçerik analizi, çıkarsama / çıkarım esasına dayanır ve mesajlarda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme amacını taşır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Tablo1: Katılımcıların demografik özellikleri

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13
Cinsiyet	E	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K
Yaş	68	40	33	38	43	38	39	22	25	27	32	32	35
Medeni Durum	Evli	Evli	Evli	Evli	Evli	Evli	Evli	Bekâr	Bekâr	Evli	Evli	Evli	Evli
Eğitim Düzeyi	Üniver-site	Üniver-site	Üniver-site	Üniver-site	Üniver-site	Üniver-site	Yüksek Lisans	Ön Lisans	Üniver-site	Üniver-site	Yüksek Lisans	Üniver-site	Üniver-site
Görevi	Müdür	Yöne-tici	Müdür	Müdür	Öğret-men	Kurucu	Öğret-men	Kurucu	Gen. Koor,	Müdür	Müdür	Başöğ-retmen	Yöne-tici
Bulunduğu Anaokulundaki Kıdem Yılı	4 yıl	5 yıl	1 yıl	3 yıl	17 yıl	5 yıl	2 yıl	7 yıl	3 ay	2 yıl	8 yıl	7 yıl	2 yıl

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcılardan 12’sinin evli, 10’unun üniversite mezunu, 1’inin bulunduğu kurumdaki deneyiminin 10 yılın üzerinde olduğu ve katılımcılardan 8’inin müdür / idareci / genel koordinatör pozisyonunda çalıştığı görülmektedir.

Tablo2: Verilerin analizi sonucu ortaya çıkan konular

1. Anaokulunda yapılan kutlamalara ilişkin bilgi
2. Cadılar Bayramı kutlamalarına ilişkin görüşler
3. Nasıl başlandığı ile ilgili görüşler
4. Ne kadar süredir kutlanmakta olduğu ile ilgili görüşler
5. Cadılar Bayramının hangi tarihte kullanıldığına ilişkin bilgi
6. Cadılar Bayramı kutlama amaçlarıyla ilgili görüşler
7. Kutlamaların kapsamı ilgili görüşler
8. Kutlamalarla ilgili velilerin görüşleri
9. Kutlamaların çocuklara nasıl açıklandığı ile ilgili görüşler
10. Kutlamaların kurumlara olan katkıları hakkında görüşler

Tablo 2.’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen verilere göre ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur.

Araştırmanın bulguları

Katılımcıların görüşleri gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. Buna göre görüşülen anaokullarını ifade etmesi açısından “A” olarak kodlanmış ve her katılımcıya kodunun yanında “A1,

A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12 ve A13” şeklinde bir numara verilmiştir. Araştırmanın bu kısmında, görüşme formunda yer alan sorular alt konulara göre gruplanarak bulgular sunulmuştur.

Anaokulunda yapılan kutlamalara ilişkin görüşler

Bu amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru, “Okulunuzda hangi kutlamaları yapıyorsunuz?” şeklindedir. Yanıtların analizi sonucunda dini bayramların (A2, A3), yılbaşının (A1, A2, A3, A5, A6, A8, A9, A13), Cadılar Bayramı’nın (A1, A2), paskalyanın (A2), pijama partisinin (A3), anne-babalar gününün (A3), hayvan hakları gününün (A4), kostüm partisinin (A5, A8, A9), sonbaharın gelişinin (A5), laterne festivalinin (A6), yaza veda partisinin (A9), renkler partisinin (A9), büyükanneler-büyükbabalar partisinin (A9), doğum günlerinin (A12) ve tüm anaokullarında resmi bayramlar ve milli eğitim bakanlığının izin verdiği etkinliklerin kutlanmakta olduğu görülmüştür.

Kutlamayan kurumlar ise *kendi kültürlerine ait olmadığı ve bunu çocuklara anlatmakta sıkıntı yaşayacakları için* (A3, A11, A13), *müfredatta olmadığı için* (A7, A13), *eğitici bir etkinlik olduğunu düşünmedikleri için* (A10), *çok yoğun oldukları için* (A11, A12) Cadılar Bayramı’nı kutlamadıklarını belirtmişlerdir.

Cadılar Bayramı kutlamalarına ilişkin görüşler

Bu konu kapsamında görüşme formundaki soru, “Okulunuzda Cadılar Bayramı etkinliğini kutluyor musunuz?” şeklindedir. Yanıtların analizi sonucunda anaokullarından 4’ünün Cadılar Bayramı’nı (A1, A2, A4, A5) kutladığı, 1’inin kostüm partisi (A8) adı altında Cadılar Bayramı etkinliğini kutladığı ve 1’inin Cadılar Bayramı kutlamaları tarzında laterne festivalini (A6) kutladığı görülmüştür.

Cadılar Bayramı kutlamalarının nasıl başladığına ilişkin görüşler

Bu amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramı kutlamaları nasıl başladı?” şeklindedir. Bu konu doğrultusunda alınan yanıtların analizi sonucunda beş alt konu ortaya çıkmıştır: modernizm çağını yakalamak, popüler olması, dünyadaki evrensel günleri tanıtmak, çocukların talepleri-kostümleri sevmeleri ve konsepte uymak için:

a) Modernizm çağını yakalamaya ilişkin görüşler: Katılımcılardan biri, “*Modernizm çağını yakalamak için*” (A1) diyerek kutlamaların modernizm ile özdeşleşmesine ilişkin görüş paylaşmıştır.

b) Popüler olmasına ilişkin görüşler: Katılımcılardan biri, “*Ülkemizde popüler olduğu için*” (A1) diyerek kutlamaların nasıl başladığına ilişkin görüş belirtmiştir.

c) Dünya’daki evrensel değerleri tanıtmaya yönelik görüşler: Katılımcılardan biri, “*Çocukların dünyadan bihaber kalmamalarıyla ilgili, yani sadece Türkiye ile kısıtlı kalmamaları ve bütün dünyadaki evrensel değerleri göstermek amacıyla başladı*” (A2) diyerek kutlamaların nasıl başladığına ve neden kutlandığına ilişkin görüş belirtmiştir.

d) Çocukların talepleri-kostümleri sevmelerine ilişkin görüşler: Katılımcılardan biri, “*Çocuklar kostümleri sevdikleri için ve kutlama istedikleri için*” (A4) diye kutlamaların nasıl başladığına ilişkin görüş belirtmiştir.

e) Konseptte uyma hakkında görüşler: Katılımcılardan biri kutlamaların nasıl başladığına ilişkin, “*Konsepte uymak için başlamıştı. Özendirme kesinlikle yoktu*” (A8) diye belirtmiştir.

Cadılar Bayramı kutlamalarının ne kadar süredir kutlandığına ilişkin görüşler

Bu amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramını ne zamandır kutlamaktasınız?” şeklindedir. Katılımcılardan ikisinin iki senedir (A1, A2) kutladığı, katılımcılardan diğer ikisinin “*uzun zamandır kutluyoruz*” (A4) ve “*okulun kuruluşundan itibaren*” (A5) şeklinde yıllardır kutladıkları görülmüştür.

Cadılar Bayramı kutlamalarının tarihine ilişkin görüşler

Bu amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramını hangi tarihte kutlamaktasınız” şeklindedir. Cadılar Bayramını kutlayan katılımcıların tamamı, kutlamaların ekim ayının sonu ve kasım ayının başı şeklinde ortak görüş belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri “*Hazırlıklar kostümler 31 Ekimden önce hazırlanıyor. 31 Ekim hafta içine denk gelirse hafta içi kutlanıyor, hafta sonuna denk gelirse hafta içi pazartesi veya cuma günü kutlanıyor*” (A5) diye kutlamaların yapıldığı tarihe ilişkin görüş belirtmiştir.

Cadılar Bayramı kutlama amaçlarına ilişkin görüşler

Bu amaç doğrultusunda görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramı’nı hangi amaçlarla kutlamaktasınız?” şeklindedir. Bu konu doğrultusunda alınan yanıtların analizi sonucunda “öğrencileri farklı kültürlerle tanıştırmak” (A1, A2, A5, A4), “*çocukların yabancı kültürleri ve dillerini öğrendikleri kültürün kutlamalarını öğrenmeleri*” (A2), “*öğrenciler istedikleri için*” (A4), “*eğlence maksadıyla, diğer okullar kutladığı için (A5)*” gibi amaçlarla kutlandığı görülmüştür.

Kutlamaların kapsamına ilişkin görüşler

Bu konu kapsamında görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramı etkinliğini ne şekilde kutluyorsunuz” şeklindedir. Yanıtların analizi sonucunda anaokullarının *kostümler, maskeler, İngilizce şarkılar* (A1, A4, A5, A8) kapsamında kutlamaları gerçekleştirdiği görülmüştür. Katılımcılardan biri, “*Çocuklar istedikleri kıyafeti giyip geliyorlar. Yurtdışında aslında şekerlerle vs. ile kutlanırken biz okul içinde pek şeker taraftarı olmadığımız için meyve, atıştırma malzemeleri şeklinde hazırlık yapıyoruz. İngilizce öğretmenlerimiz onlara bir takım oyunlar uyduruyor, danslar, partiler şeklinde geçiyor. Birbirimizi çok korkutmuyoruz*” (A2) şeklinde kutlamaların kapsamına ilişkin görüş belirtmiştir.

Kutlamalarla ilgili velilerin görüşlerine ilişkin görüşler

Bu konu kapsamında görüşme formundaki soru, “Cadılar Bayramı kutlamaları veliler tarafından nasıl karşılanmaktadır?” şeklindedir. Yanıtların analizi sonucunda tüm kurumlardaki velilerin kutlamaları olumlu karşıladığı ve desteklediği (A1, A2, A4, A5) görülmüştür. Anaokullarından biri, “*Çok olumlu karşılanıyor ve örnek olarak bir öğrencimiz süpürgeyle gelip ne zaman parti yapacağız diye sordu*” (A5) şeklinde velilerin ve çocukların yaklaşımlarını örneklendirmiştir. Daha önceleri Cadılar Bayramı’nı kutlayan, fakat son iki yıldır kostüm partisi adı altında kutlayan anaokulu, “*Veliler daha önceden Cadılar Bayramı’na tepki göstermişlerdi. ‘Bizim kültürümüz değil niye kutluyorsunuz’ şeklinde. Yani olumsuz karşılanıyordu*” (A8) şeklinde görüş bildirmiştir. Anaokullarından biri, “*Şu an için olumlu dönüşler var aslında. Başlarda toplantılarımızda neden kutladığımızı anlattığımız için baştaki o olumsuz düşünceleri yıktık*” (A2) şeklinde görüş belirtmiştir.

Kutlamaların çocuklara nasıl açıklandığı ile ilgili görüşler

Bu konu kapsamında görüşme formundaki soru, “Bu kutlamalarda günün anlam ve önemini çocuklara ne şekilde anlatıyorsunuz?” şeklindedir. Anaokullarından biri günün anlam ve önemini, “*İngilizce öğretmenlerinin bayramı*” (A4) olarak çocuklara anlattığını belirtmiştir. Anaokullarından biri, “*Kurumumuzun bulunduğu coğrafi bölge açısından çok milletli olduğu için yabancı öğrencilerimiz mevcuttur. Arkadaşlarının bayramı olarak tanıtıyoruz*” (A1) şeklinde görüş belirtmiştir. Anaokullarından bir diğeri, “*Bizim ülkemiz dışında kutlanan diğer bayramlar olduğunu, yabancı çocuklar, İngilizce konuşan çocuklar olarak biliyorlar. Onların böyle bir âdetleri olduğunu, bunları bizim de kutlayabileceğimizi, evrenselleştiğimizi basit anlatımlarla geçiriyoruz*” (A2) şeklinde görüş belirtmiştir.

Kutlamaların kurumlara olan katkıları hakkındaki görüşler

Bu konu kapsamında görüşme formundaki soru, “Bu uluslararası kutlamaların kurumunuza olabilecek katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklindedir. Anaokulları, “*Kutlamaların uluslararası bir vizyon kazandıracağı ve küreselleşme sürecinde çağı yakalayan bir kurum olarak anılacağımızı düşünüyoruz*” (A1). “*Bize katkı olarak değil de bizim daha çok çocuklara katkımız olarak görüyorum. Bunun bize kattığı çok bir şey yok, ama buradaki çocukları en azından dünyadan birazcık daha haberdar etmiş oluyoruz. Yoksa bizim kendi içimizde bunun bir önemi yok, ama şöyle geri dönüşler olabilir. Velilerin hoşuna gittiği için bu durum onların geri dönüşlerine neden oluyor. Bir nevi bir dünya insanı yetiştirmeye çalışıyoruz aslında, sadece kendi kültüründe sınırlamayıp, ama yine kendi kültürlerine değer verip onları da yok saymayan ve bunun yanında evrensel kültürleri ve kutlamaları da öğrenmelerini sağlıyoruz*” (A2). “*Başka kültürlere saygı duyarak onların da bizim kültürümüze saygı göstermelerine yol açıyor*” (A4). “*Öğrencilerimiz yurtdışına çıktıklarında alışabilsinler diye yapılmaktadır*” cevapları ile uluslararası kutlamaların kurumlarına olan katkılarına ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Sonuç

Dünya genelinde benzer tarzda tüketmekte, tektipleşmekte ve bunu gönüllü olarak yapmakta olan kitle toplumu, gönüllü olarak sömürülmektedir. Yerel kültürler modernizm ve çağdaşlık adı altında yıpratılarak yeni pazarlara dönüştürülmekte ve kültürel emperyalizme olanak sağlamaktadır.

Amerikan ürünlerinin dünyada yıpratılan yerel kültürlere aktarılmasında önemli rolü olan medya ve internet, Amerikan kültürünün geniş kitlelerce çok hızlı bir şekilde benimsenmesine neden olmaktadır.

Amerika tarafından popüler bir şekilde kutlanmaya başlandıktan sonra dünyaya hızlı bir şekilde yayılan Cadılar Bayramı kutlamalarının, okullarda yaygınlaşarak anaokulu düzeyindeki çocukları da kapsamı kültürümüz ve değerlerimiz açısından endişe vermektedir.

Bu çalışmada, Cadılar Bayramı’ni kutlayan anaokullarının kutlama amaçları belirlenmeye çalışılmış ve kültür emperyalizmi açısından görüşleri incelenmiştir. Bu çalışmada elde edilen temel bulgu, Cadılar Bayramı’ni kutlayan anaokullarının öğrencilerini farklı kültürlerle tanıştırma ve popüler kutlamalar ile modernizmi yakalama amacı gütmeleridir.

Bazı anaokullarının sosyal medyada Cadılar Bayramı kutlamalarına işaret eden paylaşımlara rastlanmasına rağmen, kurumlarında Cadılar Bayramı etkinliğini kutlamadıklarını ifade ettikleri, bazı kurumların da Cadılar Bayramı’ni kostüm partisi çerçevesinde kutladığı görülmüştür.

Cadılar Bayramı kutlamalarının ülkemizde anaokulu düzeyindeki çocuklar tarafından bilindiği, anaokullarında uluslararasılaşma amaçlarıyla kutlandığı, ailelerin bu kutlamaları desteklediği, bu bayramın benimsendiği, ülkeye özgü dini bayramların çok az sayıda anaokulunda kutlandığı görülmüş ve kültür emperyalizminin gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kutlamaların kapsamı ve kutlanma şekliyle ilgili verdikleri yanıtlar kostümler, maskeler ve İngilizce şarkılar şeklindedir. Kostüm, maske ve şarkılar yönünden Amerika’daki kutlamalarla benzerlik gösterdiği, fakat şeker toplama, fener yapma, balkabağı toplama, şekerleme yapma ve benzeri aktiviteler yönünden Amerika’daki kutlamalardan ayrıldığı görülmektedir.

Çalışmanın örneklemini bir ilçe ve 13 anaokulunun oluşturması, daha geniş kapsamlı çalışmalara örnek oluşturması açısından değerlendirileceği gibi -görüşmelerde çok objektif cevap vermedikleri düşünülen kurumlar olması nedeniyle- anaokullarının sosyal medya hesapları da incelenebilir.

Kaynaklar

- [1] Akın, T. (1991). Exploring the Origins of Halloween. *The Reading Teacher*, (2): 164. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsjrs&AN=edsjrs.20200840&site=eds-live>
- [2] Bannatyne, L. (2018). When Halloween Mischief Turned To Mayhem: Nineteenth-century urbanization unleashed the nation's anarchic spirits. *Saturday Evening Post*, s. 80-82.
- [3] Bell, M.E., Rhode Island Heritage Commission, P. (1994). *Rattling Chains and Dreadful Noises: Customs and Arts of Halloween*. Third Edition. s. 4. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=ED402223&site=eds-live>
- [4] Coşkun, N.Ç., Zöhre, H. (2014). Küreselleşme ve Tüketim Kültürünün Yaygınlaşması Bağlamında Türkiye'de Cadılar Bayramı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/3 Winter 2014, s. 501-502, Ankara.
- [5] Çelepi, M. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3): 15-35. DOI: 10.30803/adusobed.288155.
- [6] Gönlüşen, G. (2015). Cadılar Bayramı ile İlgili Bilmediğiniz 13 Gerçek. <https://onedio.com/haber/cadilar-bayrami-ile-ilgili-bilmediginiz-13-gercek-613751> Erişim tarihi: 13.09.2018.
- [7] Mullally, E. (2016). Samhain Revival. *Archaeology*, 69(6): 34. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=6h&AN=118855390&site=eds-live>
- [8] Kurt, G . (2014). Modernlik ve Gelenekçilik İkileminde Türkiye'de Kamu Diplomasisi ve Ülke Kimliği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3 (2): 50. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/tojdac/issue/13013/156795>
- [9] Pumpkin farm offers holiday fun. (2010). s. 14. *Chicago: Citizen - South End Edition*.
- [10] Stevenson, N. (2015). Medya Kültürleri Sosyal Teori ve Kitle İletişimi. s. 301-305. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- [11] Salik, R. (2017). Cadılar Bayramı nedir? Cadılar Bayramı ne zaman? <http://www.milliyet.com.tr/cadilar-bayrami-nedir--cadilar-bayrami-ne-zaman--molatik-1595/> Erişim tarihi: 13.09.2018.
- [12] Uzun, R. (2013). İletişim Kuramları. (Ed. Erkan Yüksel). s. 163-166. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- [13] Yaylagül, L. (2016). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. s. 148-191. Ankara: Dipnot Yayınları.
- [14] Yıldırım, Ş., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. s. 132-239. Ankara: Seçkin.
- [15] Waxman, O.B. (2017). *How Trick-or-Treating Arrived In America*. Time, 190(19): 19.

İnternet Kaynakları

- [1] URL 1 - https://www.history.com/topics/halloween/history-of-halloween#section_5 Erişim tarihi: 13.09.2018.